

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-EKİM DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Ekim dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde dış ticaret açığı % 138,4 oranında genişleyerek 18.420 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 0,8,
- bavul ticaretinin % 36,4 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 35,4 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 35,8 oranında artarak 10.947 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 336 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 7.473 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Ekim döneminde, 1.756 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 24.052 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde 2.395 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 25.316 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak- Ekim döneminde 964 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 31.780 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde, 1.685 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 43.736 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 7.728 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 138,4 oranında artışla 18.420 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Ekim	2000 Ocak-Ekim	% Değişim
İhracat FOB	24.052	25.316	5,3
Bavul ticareti	1.756	2.395	36,4

İthalat FOB	-31.780	-43.736	37,6
Altın ithalatı	-964	-1.685	74,8
Dış Ticaret Açığı	-7.728	-18.420	138,4

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Ekim dönemine göre % 47,3 oranında artarak 6.873 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 13,8 oranında artarak 2.197 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer** mal ve hizmet gelirleri ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 1,3 oranında artışla 9.556 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 18,3, **faiz giderlerinin** % 9,7 oranında artmasına karşın, **diğer** mal ve hizmet giderleri % 16,1 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.555, 4.801 ve 5.542 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Ekim döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 2,8 oranında azalarak, 3.776 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Ekim döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 80 milyon ABD doları azalarak 589 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 224 milyon ABD doları artarak 751 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 162 milyon ABD doları çıkış göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 866 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise 5.954 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, sözkonusu dönemler itibariyle sırasıyla 309 milyon ABD doları ve 717 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, 1999 ve 2000 yıllarının aynı dönemlerinde sırasıyla 434 milyon ABD doları ve 835 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 991 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 6.072 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 283 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 3.198 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yeralan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 8.381 milyon ABD dolarından 13.690 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, sözkonusu artış, bankaların borçlanmasındaki 367 milyon ABD dolarlık azalışa karşın, genel hükümetin borçlanmasındaki 1.262 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasındaki 4.414 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde 8.569 milyon ABD dolarından 11.036 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Ekim döneminde 95 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 544 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Ekim döneminde 535 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde 59 milyon ABD doları tutarında geri ödeme gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 43 milyon ABD doları artış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 1.012 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 2.253 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 4.582 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde net 1.723 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 3.639 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Ekim döneminde net 630 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 1.212 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 Ocak-Ekim döneminde net 21 milyon ABD doları geri ödeme yapılırken, 2000 yılının aynı döneminde net 85 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yeralan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 2.404 milyon ABD doları ve 5.023 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Ekim döneminde 151 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 441 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk on ayında 5.691 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.823 milyon ABD doları artmıştır.